

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Handlingsplan

Handlingsplan for auka inkludering i eit digitalt samfunn

Handlingsplan for auka inkludering i eit digitalt samfunn

Innhold

1	Forord	5
2	Innleiing	7
2.1	Barrierar som hindrar digital deltaking	8
2.1.1	Innsikt i forvaltninga	8
2.1.2	Helserelaterte barrierar	9
2.1.3	Barrierar for unge	9
2.1.4	Låg tillit, språklege-, sosiale- og kulturelle barrierar	10
2.1.5	Kriminalomsorg	11
2.2	Korleis møte ikkje-digitale innbyggjarar	12
2.3	Noverande innsats	13
2.3.2	Universell utforming av IKT	13
2.3.3	Elektronisk kommunikasjon	14
2.3.4	Ny nasjonal strategi for eID	14
2.3.5	Kriminalomsorga	15
2.3.6	Andre strategiar og planverk	15
3	Tiltak til handlingsplanen for perioden 2023–2026	17
3.1	Tverrgåande tiltak	18
3.2	Den digitale grunnmuren (infrastruktur og nettilgang)	19
3.3	Tilgjengeleg IKT-utstyr	20
3.4	Grunnleggjande digitale ferdigheiter	21
3.5	Brukarvennlege digitale tenester	23
3.6	Digital dømmekraft	26
3.7	Økonomiske og administrative konsekvensar	27

1 Forord

Digitalisering gir nye moglegheiter, også moglegheiter for å inkludere fleire i fellesskapet. Men viss vi ikkje legg til rette for at flest mogleg skal delta etter evne, risikerer vi å bidra til digital utanforskap.

Digitalisering er eit middel til å inkludere fleire i samfunnet, ikkje eit mål i seg sjølv. Vi har ansvar for å levere offentlege tenester til alle, også til dei som ikkje kan eller ønsker å bruke digitale verktøy og tenester.

For dei fleste av oss gjer teknologien kvardagen enklare. Det gir oss også tilgang på offentlege teneste frå vår eigen heim, same kvar vi bur i landet. Digitale løysingar vil også vere viktig i ei framtid der ein lågare del av befolkninga er i yrkesaktiv alder.

Digitale løysingar legg opp til stor grad av «sjølvbetening». Derfor er det viktig at både offentlege og private aktørar lagar digitale tenester som er enkle å bruke og forstå, slik at ein ikkje treng byråkratisk kompetanse eller spesialkompetanse for å ta dei i bruk. For nokon blir terskelen for høg. Då er det lett å falle utanfor.

Det er også store variasjonar i befolkninga. Det er eit mål at alle skal ha mest mogeleg lik tilgang til grunnleggjande digitale løysingar, og at alle som ønskjer det har kunnskap om korleis løysingane kan brukast.

Denne handlingsplanen gjeld frå 2023 til 2026. Målet med handlingsplanen er å motverke digital utanforskap og legge til rette for at alle blir inkludert i samfunnet.

Sigbjørn Gjelsvik
kommunal- og distriktsminister

Foto: Getty Images

2 Innleiing

Alle innbyggjarar skal få likeverdige offentlege tenester, uavhengig av bakgrunn, språkkunnskapar, alder osv. Tilgang til likeverdige offentlege tenester handlar om å ha like sjansar til å delta og å bidra i samfunnet. I praksis handlar det om at alle offentlege styresmaktar på alle forvaltningsnivå må ta inn over seg, og tilpasse seg til, at befolkninga er mangfoldig med mange ulike ressursar og behov.

Handlingsplanen for auka inkludering i eit digitalt samfunn rettar seg primært mot dei gruppene som opplever digitale barrierar og digital utanforskap. Handlingsplanen skal sikre tiltak som bidreg til at dei som ønskjer å delta digitalt, lettare kan finne støtte og hjelp til å skaffe seg nødvendig digitale verktøy og ferdigheiter.

Ein forsterka innsats for å vareta flyktningars behov for digital kompetanseheving har vorte ytterlegare aktualiserte i samband med mottaket av fleire tusen flyktningar frå Ukraina.

Digital utanforskap har store konsekvensar for den enkelte, men også for samfunnet. Blir for mange ståande utanfor den digitale utviklinga, er det fare for at eksisterande skilje i samfunnet blir forsterka.¹

Det vil alltid finnast nokre som ikkje kan, eller ikkje ønskjer, å bruke digitale løysingar eller kommunisere digitalt. Styresmaktene har ansvar for å legge til rette for gode offentlege tenester, både digitale og analoge. Dei som ikkje bruker digitale verktøy, skal ha eit alternativ, for eksempel via brev, telefon eller fysiske møte.

Noreg ligg langt framme i digitaliseringa. Dei aller fleste tenestene frå det offentlege og private går i hovudsak i digitale kanalar. Undersøkingar viser at dei fleste er i stand til å bruke dei digitale tenestene. Tal frå SSB² viser at heile 93 prosent mellom 9 og 79 år brukte internett ein gjennomsnittsdag i 2022. Andelen blant dei eldste i aldersgruppa 67-79 år som bruker internett dagleg er 84 prosent og har aldri vore høgare. Tida denne aldersgruppa bruker dagleg på internett har auka frå 64 minutt i 2021 til 105 minutt i 2021.

For første gong inkluderer statistikken frå SSB dei som er over 80 år og cirka halvparten (48 prosent) i denne aldersgruppa seier at dei blir brukte internett dagleg. Sjølv om dei fleste i landet er digitale, er det nokon som framleis står utanfor.

1 <https://ikt-norge.no/wp-content/uploads/IT-i-praksis-2022.pdf>

2 <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/artikler/norsk-mediebarometer-2022>

Å sikre ei brei tilknytning til og deltaking i offentlegheita er ei viktig føresetnad for ytringsfridommen. Det same gjeld tiltak mot desinformasjon. Denne handlingsplanen bidrar derfor også til å følgje opp nokre av vurderingane og tilrådingane i Ytringsfridomskommisjonen si utgreiing (NOU 2022: 9), som vart overlevert til Kultur- og likestillingsministeren 15. august 2022. Til dømes vert tiltak som dreier seg om universell utforming og tiltak som fremjar kritisk medieforståing også tilrådd av Ytringsfridomskommisjonen i høvesvis kapittel 6 og 9 i utgreiinga.

2.1 Barrierar som hindrar digital deltaking

Digitale ferdigheiter og kompetanse er avgjerande for å kunne delta i arbeid, utdanning, samfunnsliv og sosiale samanhengar. Svært mange og stadig fleire i Noreg har god digital kompetanse og ferdigheiter. Samstundes viser funn frå SSB sin rapport *Digital sårbarheit*³ at det er tre grupper som skil seg med tanke på risiko for å falle utanfor digitalt. Godt integrerte innvandrarak har gjennomgåande låg risiko for digitalt utanforskap. Unge studentar og lite integrerte utanlandske kvinner har ein mykje høgare risiko for å ikkje få tilgang til offentlege tenester. SSB peikar på at det i hovudsak er fire forhold som påverkar grad av digital sårbarheit:

- tilgangsbarrierar
- digitale ferdigheiter
- byråkratisk kompetanse
- helse- og livssituasjon.

Rapporten *IT i praksis* for 2022⁴ set søkelys på digital utanforskap. Det er særleg tre grupper som står i fare for å falle utanfor digitalt:

- dei med høg alder
- dei med låg inntekt
- dei som står utanfor arbeidsstyrken

Ifølgje rapporten utgjer gruppa som vurderer at dei har dårleg eller svært dårleg digital kompetanse og ferdigheiter, rundt 10 prosent av befolkninga.

Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse (HK-dir) gjennomførte i 2020 ei kartlegging av digitale kompetanse og deltaking i befolkninga.⁵ To grupper har svakare digitale ferdigheiter enn befolkninga elles:

- personar som er 60 år og eldre
- personar utanfor arbeid og utdanning (ikkje-sysselsette)

2.1.1 Innsikt i forvaltninga

SSB går ut frå at studentar har tilstrekkelege digitale ferdigheiter, men lågare innsikt i forvaltninga, manglande kunnskap om oppbygging og forvaltningsspråk. Mangel på forvaltningskompetanse kan hindre bruk av digitale tenester. Dette er påpeika i

3 <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjons-teknologi-ikt/artikler/disse-gruppene-sliter-med-a-henge-med-pa-digitaliseringen>

4 <https://ikt-norge.no/wp-content/uploads/IT-i-praksis-2022.pdf>

5 <https://www.kompetansenorge.no/statistikk-og-analyse/publikasjoner/befolkningens-digitale-kompetanse-og-deltakelse/>

fleire rapportar.⁶ Manglande byråkratisk kompetanse kan vere eit vel så stor hinder for digital deltaking enn svake digitale ferdigheiter.

2.1.2 Helserelaterte barrierar

Helse- og livssituasjon kan stå i vegen for digital deltaking. Det kan vere mellom- belse eller varige funksjonsnedsetjingar, fysiske eller kognitive hinder og redusert meistringstru og sjølvtilit.

Helserelaterte fysiske hinder kan vere

- utfordringar med å fokusere på skjerm
- å vere ømfintleg for lys
- skjelving eller smerter
- redusert impuls kontroll
- andre svekte funksjonelle ferdigheiter

Kognitive hinder og reduserte funksjonelle ferdigheiter omfattar konsentrasjon, minne, problemløysing, avgjerdsevne, orienteringsevne og forhold som påverkar evna til å orientere seg i, respondere raskt nok på og fullføre digitale oppgåver.

Undersøking av helsekompetansen i befolkinga viser at digital helsekompetanse (evna til å søkje og finne digital helseinformasjon og evne til å ta i bruk digitale helse- tenester) varierer med kjønn, alder, utdanningsnivå og langvarig sjukdom. Menne- ske med langvarig sjukdom har svakare ferdigheiter enn andre både når det gjeld dei generelle digitale ferdigheitene og når det gjeld å ta dei i bruk.⁷

2.1.3 Barrierar for unge

Bruken av digitale læremiddel aukar gjennomgåande i opplæring og utdanning. Teknologien bidreg til inkludering og gir nye moglegheiter til undervisningspersonell og elevar/studentar. Ei undersøking utført av Oslo Economics og Useit Consulting⁸ på oppdrag frå Bufdir, handlar om grunnskulen. Den teknologiske utviklinga går svært raskt. Dei siste åra har det vakse fram eit stort omfang digitale løysingar som i varierende grad er universelt utforma. Dette gjeld også digitale læremiddel. Når det gjeld status for elevar med funksjonsnedsetjingar, er inntrykket at digitale læremiddel vert opplevde som lite universelt utforma per i dag, sjølv om det er variasjonar leverandørane i mellom. Utviklinga synest å gå i rett retning. Manglande digital inkludering kan likevel ha store konsekvensar både for den enkelte og samfunnet samla sett. I særleg grad gjeld dette for barn som vert stengde ute allereie i grunn- skulen.

Barn og unge 12-16 år

Ungdom har rett til å nytte helsetenester både sjølvstendig og i samspel med foreldra sine. Dei har god digital kompetanse, men kan førebels ikkje nytte dei personlege tenestene som er etablert på helsenorge.no. For å logge inn på helsenorge.no er

6 https://www.sintef.no/globalassets/sintef-digital/helse/digital-ekskludering-i-nav_sintef_4.juli-2022---signed.pdf

7 <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/befolkningens-helsekompetanse/Befolkningens%20helsekompetanse%20-%20del%20I.pdf?download=false>

8 [Universell utforming av digitale læremidler – en analyse av status og virkninger \(osloeconomics.no\)](https://osloeconomics.no/Universell-utforming-av-digitale-læremidler-en-analyse-av-status-og-virkninger)

det krav om eID på høgt tryggleiksnivå. For å få eID på høgt tryggleiksnivå er det krav om godkjenning frå foreldre for barn under 18 år. Dei fleste som tilbyr dette nivået har også aldersgrense 13 år. Helsetenesta treng å kommunisere meir direkte med ungdom, ikkje berre via foreldre slik tenestene er bygd opp i dag. Dette gjeld også i tilfelle der behandlarar har behov for å kommunisere direkte med barn utan at foreldre veit om det.

Norsk helsenett SF ser på moglegheiten for at ungdom mellom 12-16 år skal få tilgang til digitale helsetenester. Ungdom skal enkelt kunne finne fram og vere i kontakt med helsetenesta, gjennom digitale tenester dei har tillit til. Ungdom skal kunne følgje opp si eiga helse og ta aktiv del i eigne forløp.

I Redd Barnas rapport *Har alle ungdom moglegheit til å delta digitalt?*⁹ blir det identifisert sju barrierar som kan stå i vegen for at ungdom mellom 13 og 18 år skal kunne delta på lik linje med jamaldra som er digitalt aktive:

- dårleg tilgang til nett
- dårleg IKT-utstyr
- digitale tenester som ikkje er tilgjengelege
- mobbing og hatprat på nett
- manglande foreldrestøtte
- negativ sosial kontroll
- levekår og buforhold.

Vi må jobbe målretta for å sikre gode moglegheiter for digital deltaking for alle, også for barn og ungdom.

Fosterforeldre

Fosterforeldre tek hand om omsorga for barn i fosterheim på vegne av barnevernstenesta. Dette inkluderer å sørge for at barnet får nødvendig helsehjelp, men per i dag har ikkje fosterforeldre tilgang til opplysingar om barnet på den digitale innbyggjarportalen helsenorge.no. Tilgang til slike opplysingar er i dag knytt til foreldreansvar og barnet si bustadsadresse. Konsekvensen er at generelle helsetenester som tilgang til prøvesvar, bestille legetime, frikort og fornying av resept er utilgjengeleg for fosterforeldra. Barne- og familiedepartementet har gitt oppdrag til Bufdir om å utgreie alternative tilgangsløysingar for fosterforeldre til helseopplysingar for barn dei har omsorgsansvar for på helsenorge.no. Skatteetaten, Direktoratet for e-helse, Norsk helsenett SF og Helsedirektoratet bidreg inn i arbeidet.

2.1.4 Låg tillit, språklege-, sosiale- og kulturelle barrierar

Det er ulike barrierar knytt til tillit til teknologi, internett og samfunnet. I rapporten *Digital ekskludering i NAV*¹⁰ blir det vist til at brukarar har låg tillit til samfunnet, internett og/eller dei digitale tenestene, eller at dei har ulike former for bekymringar og skepsis til bruk av digitale tenester. Dette fordi personar kan vere redde for teknologi eller for eigen bruk av digitale tenester. Det kan vere usikkerheit om kva som skjer med personleg informasjon. Låg tillit kan også komme av negative erfaringar med

9 https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/01/RB_HarAlleUngdomLikeDigitaleMuligheter_0922.pdf

10 [Rapport Digital ekskludering i NAV, SINTEF 2022.pdf](#)

offentlege tenester. Innvandrarak frå land der tilliten til sentrale og lokale styresmakter er låg kan vere meir skeptiske enn dei som er fdde og oppvaksne i Noreg, eller har budd i Noreg i lang tid. Innvandrarak kan og komme frå land der det er lite eller ingen digital opplæring. Innbyggarak i alle aldrar kan ha lite erfaring og kunnskap om korleis lokale og sentrale styresmakter fungerer.

SINTEF sin rapport peikar også på at språklege og kulturelle barrierar kan gjere det vanskeleg å bruke og forstå digitale løysingar. Dette handlar om utfordringar med terminologi eller mangelfulle lese og skriveferdigheiter. Sosiale forhold som familieforhold, økonomi og busituasjon kan også gjere det vanskeleg å ta i bruk digitale tenester.

Ei utfordring er at mange av dei digitale verktøya som brukast, ikkje er tilrettelagde for samisk språk. Sameloven § 1–5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk. I forvaltningsområdet for samisk språk er samisk og norsk likestilte språk i samsvar med føresegnene i samelova kapittel 3.

For å sikra målet til regjeringa om ein digital offentlig sektor er det viktig at offentlege system snakkar med kvarandre. Offentleg sektor går gjennom ei utvikling der stadig fleire system blir integrerte med kvarandre. Mange integrerte system kompliserer overgangen til nytt felles teiknsett som inkluderar teikna ein bruker på samisk, og det blir ofte argumentert med at ein må nytta eit eldre avgrensa teiknsett fordi det er det dei samhandlande systema nyttar. Det er derfor viktig å leggja om til felles teiknsett så raskt som mogleg.

I rapporten «Utanforskap i Forbrukarmarknadene»¹¹ frå Forbrukerrådet svarte 43 prosent at dei jamleg må hjelpe familie eller nr omgangskrins med å bestille varer eller tenester.

Helsetenester, offentlege velferdstenester og transporttenester blir opplevd som meir vanskeleg tilgjengeleg for forbrukarak enn andre delmarknader. I tillegg til manglande digital kompetanse som hovudårsak, peiker Forbrukerrådet på andre barrierar som til dømes manglande tilgang til nett, utfordringar med kvitvaskingsregelverket og krav til identifisering for å få bankID. Funn frå undersøkinga visar at det er dei yngre (16-34 år) som i størst grad gjev opp å ha problem med å bestille eller betale for varer og tenester, men årsakene til dette er ikkje undersøkt nærare. Rapporten viser òg at ein stor andel av dei som ikkje bruker digitale verktøy grunnjev valet med ønske om å ikkje bli spora. Dei høgaste andelene slike svar kjem frå dei som opplyser at dei ikkje bruker bankID (22 prosent), smarttelefon og appar (19) og Vipps (17).

Rapporten peiker også på at mangel på interesse og digital kompetanse og ei frykt for å gjere feil er dei viktigaste grunnane forbrukarane gjev opp til at dei ikkje nyttar dei digitale instrumenta for å bestille eller betale. Mange svarer også at dei føretrekkjer å betale med kontantar, og at dei ikkje ønskjer å bli spora.

2.1.5 Kriminalomsorg

Vellykka tilbakeføring til samfunnet etter enda straffegjennomføring kan betre blir sikra ved å auka domfeltes digitale ferdigheiter. Etter lengre opphald i fengsel, eller ved straffegjennomføring i samfunnet med restriksjonar, er det risiko for at domfelte kan sakka akterut i møte med eit meir digitalisert samfunn og bruk av

11 [Rapport Forbrukerrådet Utanforskap i Forbrukarmarknadane](#)

offentlege tenester. Samtidig er fleire av aktivitetstilboda og velferdstenestene som innsette og domfelte har krav på, basert på digitale løysingar. Døme er auka digitalisering i grunnopplæringa og høgare utdanning og dessutan sjølvbeteningsløysingar frå NAV og helsesektoren. Særleg for innsette i fengsel står krav om auka «obligatorisk» bruk av digitale velferdstenester ofte i kontrast til omsynet til tryggingmessige vurderingar og i avgrensingar domfelte har i å bruka internett. Denne målkonflikten, som Riksrevisjonen, i undersøkinga si om helse-, opplærings- og velferdstenester til innsette, hausten 2022, også peikar på, har vore kjent over tid, men er komplisert å løysa.

2.2 Korleis møte ikkje-digitale innbyggjarar

Teknologisk utvikling og digitalisering pregar stadig samfunnet vårt og stiller krav til digital kompetanse og deltaking. Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse (tidlegare Kompetanse Noreg) gjennomførte på oppdrag for departementet ei befolkningsundersøking om digital kompetanse og deltaking i 2020.¹²

Undersøkinga viste at tre prosent av befolkninga (ca. 130 000) i alder 16 år og oppover bruker ikkje internett eller digitale verktøy (smarttelefon, datamaskin og nettbrett), medan elleve prosent har svake grunnleggjande digitale ferdigheiter (ca. 470 000). Så godt som alle dei som ikkje bruker nokon digitale verktøy er seniorar.

Eit stadig meir digitalisert samfunn inneber ei felles forplikting frå både offentleg, privat og frivillig sektor til å hjelpe dei innbyggjarane som av ein eller annan grunn har problem med å nytte seg av det digitale tilbodet, eller som ikkje kan eller ønsker å bruke digitale verktøy og tenester. Til dømes er folkebiblioteka viktige arenaer der innbyggjarar med lav digital kompetanse kan få rettleiing og opplæring innan grunnleggjande digitale ferdigheiter.

Handlingsplanen skal bidra til auka digital inkludering og deltaking for dei som har lyst og ønsker dette. Handlingsplanen skal òg vareta behovet til dei ikkje-digitale innbyggjarane slik at dei kan utøve rettane og pliktene sine i samfunnet, for eksempel å delta i det offentlege ordskiftet. Ikkje-digitale innbyggjarar skal på same måte som andre kunne få kunnskap om plikter og rettar knytt til blant anna folkestyre, val, personvern og rettstryggleik.

For at alle innbyggjarane skal få utbytte av tenester frå offentlege og private tilbydarar, må det finnast alternative *analoge* løysingar, som telefon, brev og liknande, for dei som ikkje bruker digitale verktøy. Tenesteleverandørane må òg gi god rettleiing i bruk av dei digitale løysingane, slik at dei varetar behova og interessene til innbyggjarane. Det må vere aksept og forståing for at ikkje alle er digitale brukarar.

Fleire av dei tverrgåande tiltaka i handlingsplanen skal bidra til å vareta interessene og behova til innbyggjarar som ikkje bruker digitale verktøy eller har svake digitale ferdigheiter.

12 <https://www.kompetansenorge.no/statistikk-og-analyse/publikasjoner/befolkningens-digitale-kompetanse-og-deltakelse/>

2.3 Noverande innsats

2.3.1 Tilskotsordningar

Departementet har sidan 1999 bidrege med årleg driftsstøtte til Seniornett Norge, slik at dei kan drive opplæring av eldre over 65 år som manglar grunnleggande digitale ferdigheiter, via fleire enn 200 lokalforeiningar over heile landet.

Departementet har sidan 2012 kunngjort tilskot til ulike tiltak knytt til digital kompetanse i befolkninga. Dei siste åra har tilskota vore innretta mot kommunane, med sikte på å bidra til etablering av lokale lågterskel hjelpetilbod. Meir enn 100 kommunar har mottatt støtte for å etablere eit [Digihjelpen](#)-tilbod som tilbyr rettleiing innan grunnleggande digitale ferdigheiter.

I 2014 innretta departementet fleire tiltak og aktivitetar for innbyggjarar med låg eller manglande digital kompetanse mellom anna i samarbeid med Seniornett, HK-dir og KS.

På oppdrag frå KDD driftar og vidareutviklar HK-dir ulike opplæringsressursar som kan brukast kostnadsfritt av alle som tilbyr kurs og opplæring innan grunnleggande digitale ferdigheiter. I mars 2022 inngjekk KDD og KS ein ny samarbeidsavtale om etablering av kommunale hjelpetilbod for å auke den digitale kompetansen til innbyggjarane. Avtalen varer ut 2025. Departementet forvaltar ei tilskotsordning som skal bidra til auka digital deltaking og kompetanse i befolkninga. Tilskotet vart auka frå 2 til 8 mill. kroner i 2022.

Det har vist seg at digital informasjon verkar fragmentert for flyktningar til Noreg og at det er vanskeleg å orientera seg. Behovet blir støtta opp under av innsiktarbeid og forskning (NiBR 2022). Ei arbeidsgruppe har foreslått korleis informasjon til flyktningane kan presenterast heilskapleg, på tvers av mange verksemder og sektorar. Forslaget er inspirert av informasjonsarbeid i andre europeiske land. Arbeidsgruppa har vorte leidd av NAV.

2.3.2 Universell utforming av IKT

Noreg var svært tidleg ute med å stille krav om at ikt-løysingar i privat og offentleg sektor skal vere universelt utforma. EU følgde etter i 2018 med tilsvarande regelverk, men då avgrensa til offentleg sektor. Formålet er å fremme likeverdig samfunnsdeltaking, bygge ned og hindre nye digitale barrierar og hindre diskriminering

Sidan 2014 er regelverket i Noreg handheva gjennom tilsyn med etterleving i privat og offentleg sektor, pålegg og annan reaksjonsbruk ved brot på regelverket og rettleiing til verksemdene som skal etterleve regelverket. I tilsynsrolla inngår også områdeovervaking i form av analyse og kartleggingar for å auke kunnskapen om status for etterleving og konsekvensar i form av digitalt utanforskap ved manglande universell utforming.

Frå 1.februar 2023 er regelverket utvida for offentleg sektor med fleire krav til universell utforming av nettstader, appar og dokument. I tillegg skal alle verksemder i offentleg sektor årleg publisere oppdaterte tilgjengelegheitserklæringar som viser i kva grad nettløysingane deira er universelt utforma, der brukarane av digitale løysingar også kan melde frå om tilgjengelegheitsutfordringar. Digitaliserings-

direktoratet utvikla i 2022 ei sentral løysing for tilgjengelegheitserklæringane som er obligatorisk for verksemdene i offentleg sektor å bruke.

Det er lang veg å gå for å sikre universell utforming av digitale løysingar som nettsider, appar og sjølvbeteningsautomatar. Uu-tilsynet har avdekka brot på regelverket om universell utforming i 49 av 51 tilsyn og i 43 av 46 uttalesaker om diskriminering på ikt-området. Regelverksbrota famnar breitt. Digitale løysingar som ikkje kan brukast saman med hjelpemiddelteknologi, mangelfulle tekstalternativ til medieinnhald og illustrasjonar, vanskar med tastaturnavigasjon, mangelfulle instruksjonar i søknads-skjema, svak kontrast mellom tekst og bakgrunn med meir, gjer det vanskeleg eller umogleg å bruke digitale løysingar for personar med nedsett funksjonsevne. Det gir også dårlegare brukskvalitet for alle brukarar.

2.3.3 Elektronisk kommunikasjon

Tilgang til sikre og robuste nett og tenester og fungerande konkurranse er blant dei sentrale målsetjingane i arbeidet med digital inkludering, men har også vore målsetjingar på området for elektronisk kommunikasjon lenge, jf. seinast Meld. St. 28 (2020–2021) – Vår felles digitale grunnmur. På sikkerhetsområdet blir det vist særleg til rapporten Robuste transmisjonsnett for Noreg mot 2030, medan det på konkurranseområdet blir vist til Nasjonal kommunikasjonsmyndigheits (Nkom) lovpålagde oppgåver med å analysere og regulere marknader for elektronisk kommunikasjon i tråd med lovgiving basert på felles rammeverk for EØS-området. Tiltaka på desse områda er ikkje med i denne handlingsplanen, med unntak av enkelte nye tiltak som har vorte foreslått under arbeidet med denne handlingsplanen.

Det er ei utfordring for flyktningar å få tilgang til digitale tenester så lenge dei ikkje har eID på høgt nivå. D-nummer (mellombels identitetsnummer) er ikkje tilstrekkeleg for å få utskrive eID. Då er det også utfordrande å få BankID. Alle aktørar som gir tenester til flyktningar må bidra til at flyktningane får eID, mellom anna gjennom informasjonsarbeid.

2.3.4 Ny nasjonal strategi for eID

KDD jobbar med å utarbeide ein ny nasjonal strategi for eID i offentleg sektor. Målet med strategien er at flest mogleg skal kunne skaffe seg ein eID som kan brukast for dei tenestene dei har behov for, og at dei som ikkje sjølv kan opptre digitalt, må kunne la seg representere av andre – også i ei digital verd.

Mangel på brukarvennlege fullmaktsløysingar gjer at pårørande eller verjer opplever store utfordringar med bruk av eID på vegne av andre – med manglande tilgang til digitale tenester frå det offentlege som resultat.

2.3.5 Kriminalomsorga

Kriminalomsorga, i samarbeid med andre forvaltningssamarbeidspartnarar, jobbar med fleire tiltak for å møte utfordringane for personar under deira ansvarsområde:

- Digital skule – det blir jobba med pilotering av moderne, digital plattform for skule som varetek tryggingsomsynet.
- Nasjonal utrulling av digitale sjølvbeteningsløysingar for innsette.
- Kartlegging av moglegheitsrom for auka digital samhandling med forvaltnings-samarbeidspartnarar.

Sjølv om det arbeids med fleire tiltak, er det behov for å vidareutvikla heilskaplege løysingar som kan integrerast mellom velferdsetatane, for å sikra domfelte og innsette dei digitale tenestene dei har krav på.

2.3.6 Andre strategiar og planverk

Ein oversikt over dei mest sentrale strategiane, planverk og aktørar som omhandlar digital kompetanseheving gjennom ulike livsfasar vart publisert i samband med utarbeidinga av strategien [Digital hele livet](#) hausten 2021. Denne oversikten er oppdatert i forbindelse med handlingsplanen og gjort tilgjengeleg på KDDs nettside der kor handlingsplanen blir publisert.

3 Tiltak til handlingsplanen for perioden 2023–2026

Hovudmålet med handlingsplanen er å motverke digital utanforskap, spesielt blant personar med manglande eller mangelfulle digitale ferdigheiter. Først blir tverrgåande tiltak presenterte. Deretter kjem tiltaka under kvart av dei fem innsatsområda frå strategien:

- Den digitale grunnmuren
- Tilgjengeleg IKT-utstyr
- Grunnleggjande digitale ferdigheiter
- Brukarvennlege digitale tenester
- Digital dømmekraft

Innsatsen er retta mot dei som opplever dei største barrierane for digital deltaking.

3.1 Tverrgående tiltak

TILTAK	
1	Etablere eit samarbeidsforum for digital inkludering – Etablere eit samarbeidsforum for offentlege, frivillige organisasjonar og næringslivet for å koordinere ein felles innsats retta mot hovudutfordringane i handlingsplanen. Deltakarar skal vere på operativt nivå.– Samarbeidsforumet skal også jobba for å leggja til rette for tenester for ikkje-digitale brukarar.– Mandat og organisering av samarbeidsforumet skal utarbeidast, inkludert eventuell sekretariatsfunksjon.– Første forum blir gjennomført i 2023, ansvar KDD
2	Styrke IT-støtte og brukarstøtte – «IT-fiksere» – Utgreie etablering av ei ordning for at brukarar som kan ha behov for grunnleggande IT-støtte får tilbod om enkel IT-støtte og hjelp med installasjon av appar, digitale tenester og sosiale medium. Som ein del av utgreiinga, skal ei prøveordning settast i verk i utvalde kommunar. Ordninga skal ikkje omfatte installasjon og brukarstøtte som leverandørar tilbyr. Ordninga må vareta informasjonssikkerheit og personvern. Dei som tilbyr brukarstøtte må ha nødvendig opplæring. Utgreiing blir sett i gang i 2023 med moglegheit for pilotar frå 2024. Ansvar: KDD.– Initiere bransjesamarbeid (evt. med involvering av frivillige organisasjonar eller kommune) for å sikre tilbod om god støtte til etablering/setje opp utstyr. Blir sett i gang i 2023, ansvar KDD.
3	Greie ut og styrke koordinering av den nasjonale innsatsen – Evaluere noverande innsats for auka digital deltaking og kompetanse i befolkninga, inkludert aktuelle tilskotsordningar (jf. Kartlegging av støtte- og tilskuddsordningar for digital kompetanse og deltaking) og mottakarar av finansiering og driftsstøtte. Evalueringa skal inkludere forslag til justeringar og endringar for å styrke den samla innsatsen på området, inkludert roller og ansvar og kva tiltak har størst effekt.– Innsatsen skal også vareta behov til ikkje-digitale brukarar.– Vurdere innretning, omfang og effekt av KDD si tilskotsordning for å gjennomføre tiltak i handlingsplanen.– Utgreie om éin offentlig instans skal ha overordna ansvar for å koordinere den nasjonale innsatsen for auka grunnleggande digital kompetanse i heile befolkninga.– Blir sett i gang i 2023, ansvar KDD
4	Nasjonal hjelpetelefon for eldre – Telefonteneste for eldre over 65 år som treng bistand til enkle tips og rettleiing i bruk av offentlege digitale tenester.– Vurdering av oppstart av ein pilot vil bli gjort i samarbeid med fleire departement i 2024, ansvar KDD

TILTAK

- 5 Synleggjere behov for tilbod og tenester for ikkje-digitale brukarar**
- Sørge for at offentleg sektor tilbyr rettleiing i bruk av digitale løysingar til brukarar med ingen eller svake digitale ferdigheiter. Offentleg sektor har eit ansvar for å levera offentlege tenester til alle, også til dei som ikkje er digitale.
 - Synleggjere Kontakt- og reservasjonsregisteret der innbyggjarar på ein enkel måte kan gi beskjed om at dei ønskjer å få vedtak og viktige brev frå stat og kommune på papir.
 - Oppmode til vidareutvikling av fleire bransjenormer for å vareta ikkje-digitale brukarar, som til dømes [Bransjenorm finansiell inkludering](#).
 - Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement, KS og næringslivet.

3.2 Den digitale grunnmuren (infrastruktur og nettilgang)

Tilgang til gode, rimelege og framtidsretta mobil- og breibandstenester i heile landet er ein av føresetnadene for at alle innbyggjarar skal kunne delta aktivt i eit digitalisert samfunn. Ein velfungerande infrastruktur for eID er ein av grunnpilarane for at offentlege tenester kan digitaliserast, og at alle har høve til å samhandle digitalt med offentleg sektor.

TILTAK

- 6 Sørge for at alle husstandar og verksemdar i Noreg skal ha tilbod om raskt breiband med 100 Mbit/s innan utgangen av 2025**
- Vidareføre den statlege støtteordninga for breiband.
 - Legge til rette for at alle innbyggjere har internettilgang som gir mulighet til å bruke offentlige og private digitale tenester
 - Sikre at barn og ungdom under offentleg omsorg har god tilgang på breiband og IT utstyr.
 - Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement
- 7 Forbetre infrastruktur og tilgang**
- Evaluere effekten av rettleiaren til offentlege aktørar for å effektivisere prosessane for utbygging av mobilnetta og vurdere behov for justeringar.
 - Kartlegge årsaker til at husstandar som har tilgang til fiber, ikkje er tilkopla.
 - Kartlegge om det er behov for meir målretta eller spesifikke ordningar for å sikre telefoni og breibandstilknytning med tilstrekkeleg god hastigheit til grupper som ikkje har økonomiske moglegheiter til å prioritere dette.
 - Ansvar: KDD i samarbeid med AID

TILTAK	
8	Etablere forbrukarportal som eit verkemiddel for å hjelpe forbrukarane i å ta informerte val og med det styrke konkurransen – Etablere ein eller fleire forbrukarportalar for breiband, med moglegheiter for samanlikning av prisar for ulike breibandstilbod. – Ansvar: KDD og underliggjande etatar
9	Sikre og stabile løysingar på eID-området – Vidareføre og styrke pågåande modernisering av løysingane innanfor eID-området for å sørge for sikker og stabil drift, større innovasjonspotensiale, brukskvalitet og bidrag til å realisere digitale tenester. – Ansvar: KDD
10	Sikre eID på tilstrekkeleg sikkerheitsnivå til alle relevante brukargrupper – Samarbeide med næringslivet og marknadsaktørane på eID-området for å inkludere fleire innbyggjarar i digitale tenestetilbod, inkludert nykomne flyktningar og innvandrarakar. Marknadsaktørane på eID-området er særleg viktige for å sikre utbreiing av eID på nivå høgt til brukargrupper som i dag ikkje har dette. – Samarbeide med KS om rettleiing for å auke befolkninga sin kompetanse om bruk av eID, med vekt på personvern og informasjonssikkerheit. – Tiltaka vert følgde opp i handlingsplan for Strategi for eID i offentleg sektor. – Ansvar: KDD

3.3 Tilgjengeleg IKT-utstyr

Trass i generelt god tilgang til IKT-utstyr i Noreg, er det fleire eldre, og barnefamiljar med låge inntekter, som verken har tilgang til, eller råd til å kjøpe det utstyret som ein treng for å kunne delta digitalt. Det krevst nokre generelle tekniske ferdigheiter og forståing for å kunne kjøpe inn og ta i bruk ulikt IKT-utstyr, som for eksempel å sete opp ruter, kople seg til nett, bruke PC og abonnere på ei nettavis.

TILTAK	
11	Etablere fleire ordningar for ombruk av IKT-utstyr – Tenester for gjenbruk av IKT-utstyr bør bli tilgjengeleg fleire stader. Dette inneber mottak av brukt IKT utstyr, som blir sortert, reingjort, reparert og klargjort for sal i tråd med regelverket. OK:data er eit døme på ei slik teneste – Vurdere moglegheiter for å inkludere ombruk av IT-utstyr som er universelt forma ut og spesialtilpassa for brukargrupper med nedsett funksjonsevne. – Auke kjennskap til eksisterande ombruksordningar i marknaden. – Vurdere ordningar for utlån av IKT-utstyr som inkluderer barn og unge. – Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement

3.4 Grunnleggjande digitale ferdigheiter

For å ta i bruk internett og IKT-utstyr, og kunne nytte seg av digitale offentlege og private tenester må ein ha grunnleggjande digital kompetanse.

TILTAK	
12	Styrke innsatsen mot opplæring av eldre som gjerest av organisasjonar – Auke innsatsen retta mot opplæring i grunnleggjande digitale ferdigheiter retta mot eldre over 65 år.– Rette innsatsen mot regionar som har ikkje har etablert opplæringstilbod.– Ansvar: KDD
13	Etablere fleire kommunale opplæringslærings- og rettleiingstilbod innan digital kompetanse – Arbeide for at flest mogleg av kommunane har eit rettleiingstilbod til innbyggerane innan utgangen av 2025.– Ein ny samarbeidsavtale mellom KDD og KS om etablering av kommunale hjelpetilbod for å auke den digitale kompetansen til innbyggerane. Avtalen gjeld frå 2022 t.o.m. 2025.– Materiell som blir utvikla i samband med kommunale rettleiingstilbod, skal gjerast tilgjengeleg gratis.– Ansvar: KDD i samarbeid med KS
14	Nasjonale retningslinjer for kvalitetssikring av hjelpetilbod i kommunen – Implementere tilrådingar og retningslinjer som gjer det enklare for kommunar å etablere eit kommunalt opplærings- og rettleiingstilbod i grunnleggjande digitale ferdigheiter til innbyggerane.– Blir fullført i 2023, ansvar KDD
15	Auke kjennskapen til Digidel-tenesta – Auke kjennskapen til opplæringsressursar via HK-dir si Digidel-teneste blant offentlege instansar.– Forenkle moglegheitene for næringslivsaktørar til å dele opplæringsressursar via HK-dir si Digidel-teneste, mellom anna gjennom auka kjennskap til tenesta.– Oppdatere opplæringsressursar på Digidel.no til å inkludere fleire språk (mest nytta).– Ansvar: KDD

TILTAK

16	Arbeide for at leverandørar av digitale tenester har kundeservice som er tilgjengeleg for alle, spesielt dei som har vanskar med å bruke digitale løysingar - Arbeid for at tilbydarar av mobil og breiband har ein kundeservice som er tilgjengeleg for alle, spesielt sårbare brukarar.- Vurdere å stille krav om at kundeservice må vere mogleg å nå på andre måtar enn chat, krav til språk, opningstid, svartid osv. Alternativt offentleggjere statistikk for ulike kvalitetsparametrar på kundeservice.- Vidareføre tilbod om hjelp og rettleiing på telefon, e-post og chat til innbyggjarar som har behov for bistand til innlogging i digitale fellesløysingar som ID-porten og Altinn. Det vert også ytt bistand til dei som ikkje kan få eller bruke eID.- Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement
17	Betre digitale ferdigheiter i bruk av velferdsteknologi i helse- og omsorgstenestene - Styrke digitale ferdigheiter i bruk av teknologi i helse- og omsorgstenestene, særleg for eldre, barne- og unge og menneske med nedsett funksjonsevne.- Ansvar: HOD i samarbeid med KDD
18	Styrke utviklinga av digital kompetanse for barn og unge - Arbeide for at elevar utviklar digital kompetanse i tråd med læreplanverket og for at den digitale praksisen til barnehagen bidreg til leiken, kreativiteten og læringa til barna i tråd med rammeplan for barnehagen.- Ansvar: KD

3.5 Brukarvennlege digitale tenester

For at alle innbyggjarane, inkludert menneske med nedsettfunksjonsevne, skal kunne ta i bruk digitale tenester frå det offentlege og privat sektor, må dei digitale løysingane vere universelt utforma og bruke klart språk utan for mykje framandord og fagterminologi. Brukarvennleg utforming av dei digitale brukargrensesnittane er viktig for å sikre at innbyggjarane kan ivareta rettane sine og utøve plikter i samfunnet. Digitalisering av tenester bør innebære forenkling, slik at dei kan forståast og takast i bruk utan byråkratisk kompetanse eller spesialkompetanse.

TILTAK	
19	Styrke tilsyn og kontroll av etterleving av regelverket for universell utforming av ikt – Auke talet på kontrollar og risikobaserte tilsyn i privat og offentlig sektor. Prioriterte område er dei med stor sannsynlegheit for brot på regelverket og der regelverksbrot får store konsekvensar for brukarane– I 2023 skal det førast tilsyn med digitale løysingar som vert brukte av barn og unge under utdanning.– I 2024 startar arbeidet med årlege kontrollar av etterleving av regelverket for uu av ikt, med særleg vekt på nye krav som følgje av EU-direktiv 2016/2102.– Ansvar: KDD
20	Styrke rettleiing om regelverket og beste praksis for universell utforming av ikt – Gi informasjon og rettleiing om regelverkskrav og standardar for universell utforming av nettstader, appar og sjølvbeteningsautomatar, inkludert løysingsforslag og testmetodar.– I 2023 skal det utarbeidast rettleiing særleg innretta mot universell utforming av ikt i opplærings- og utdanningssektoren.– Ansvar: KDD
21	Implementere tilgjengelegheitserklæring for offentlig sektor – Sikre at offentlege verksemdar får tilgang til Digdir si løysing for tilgjengelegheitserklæringar frå 1. februar 2023. Tilgjengelegheitserklæringane skal vise i kva grad nettstader og appar er universelt utforma. Erklæringane skal ha funksjonalitet for at verksemdene kan ta i mot meldingar frå brukarane om tilgjengelegheitsutfordringar.– I 2023 startar kontrollar av at offentlig sektor publiserer tilgjengelegheitserklæringar. Det vert også sett i verk kontroll av at innhaldet i erklæringane er i tråd med krav til uu av ikt.– I løpet av 2023 skal det vurderast om også privat sektor, inkludert frivillige organisasjonar, skal kunne nytte Digdir si løysing for tilgjengelegheitserklæringar.– Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement

TILTAK

22	Gjennomføre kartleggingar - Ny befolkningskartlegging av digitale ferdigheiter skal gjennomførast i 2024 som oppfølging av tilsvarande undersøking publisert i 2021. Bosteds-sentralitet bør inngå som ein faktor og ta utgangspunkt i SSBs sentralitets-indeks.- Kartleggingar og analysar av status for etterleving av regelverket for universell utforming av ikt. I 2023, er kartlegging av universell utforming av digitale løysingar i skule og utdanning prioritert.- Kartleggingar og analysar av digital deltaking og digitalt utanforskap, m.a. - Data frå DFØ sine innbyggjarundersøkingar med vekt på digital deltaking- Data frå SSB sine ikt-relaterte undersøkingar- Bidrag til den årlege kartlegginga IT i praksis.- Ansvar: KDD
23	Følgje opp regelverk og standardar - Sikre eit oppdatert og relevant regelverk for universell utforming av ikt, inkludert systematisk førebuing av innføring og handheving av framtidig regelverk.- Følgje opp krav om tilgjengelegheit for varer og tenester under EUs tilgjengelegheitsdirektiv som trer i kraft 28. juni 2025. Noreg er i prosess med å innlemma direktivet i nasjonalt regelverk.- Ansvar: KDD og KUD
24	Sikre og brukarvennlege digitale fullmaktsløysingar - Utvikle sikre og brukarvennlege digitale fullmaktsløysingar som gir tilgang til digitale tenester på vegne av ein annan brukar (digital representasjon og autorisasjonsløysingar)- Utarbeide rettleiing i bruk av digitale fullmaktsløysingar.- Ansvar: KDD
25	Utvikle samanhengande tenester og livshendingar - Vidareføre arbeidet med å realisere dei sju livshendingane i Én digital offentlig sektor: Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025. 1. Få barn2. Alvorleg sjukt barn3. Miste og finne jobb4. Ny i Noreg5. Starte og drive ei bedrift6. Dødsfall og arv7. Starte og drive ein frivillig organisasjon- Gi brukarretta og situasjonsbestemt rådgiving tilknytt livshendingane for å løyse nasjonale, tverrgående, behov. Heilskapleg informasjon til sluttbrukar er eit prioritert område.- Vurdere å utvide arbeidet med samanhengende tenester ved å inkludere fleire livshendingar som for eksempel å bli myndig, å bli pensjonist.- Livshendingane vert følgde opp i handlingsplanen for Digitaliseringsstrategien.- Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement

TILTAK

26	Auka brukskvalitet i offentlege digitale tenester på tvers - Utforske og prøve ut brukarvennlege løysingar på tvers, med gjenkjennelege modular for brukaroppgåver, felles samla oversikt over oppgåver og informasjon om korleis brukarar kan få hjelp digitalt av venner, pårørande eller offentlege hjelparar på ein sikker og brukarvennleg måte.- Utvikle retningslinjer for design av samanhengande tenester for meir like og gjenkjennelege interaksjonsmønster- Utforske korleis vi kan styrke den personlege hjelpa til brukarane og gjere den meir tilgjengeleg.- Ansvar: KDD
27	Styrke arbeidet med klart språk for å få betre digitale tenester og auka systemforståing - Styrke klarspråkarbeidet i stat og kommune i samarbeid med KS, Digdir og Språkrådet.- Rettleie verksemder i bruk av metodikk om klart språk som verktøy i digitaliseringsprosjekt og i prinsippa for klart språk i digitale tenester.- Bidra til kompetanseheving og informasjonsformidling om ressursar og rettleiingsmateriell som bidreg til klart språk i digitale løysingar, brevttekstar og annan informasjon frå det offentlege.- Ansvar: KDD
28	Utarbeide lett tilgjengeleg informasjon om offentleg tenestetilbod og ansvarsområde - Utgreie korleis behovet for heilskapleg informasjon om offentlege tenester på tvers av sektorgrenser, kan løysast på ein føremålstenleg måte.- Utarbeida lett tilgjengeleg informasjon på dei mest aktuelle innvandrarspråka.- Greie ut kva for nokre gjenståande hindringar som må fjernast for å kunna gi eit fullverdig digitalt tilbod til brukarar av samiske språk i Noreg.- Sikre at det samiske perspektivet blir teke med i eit tidleg stadium for utvikling av digitale tenester- Ansvar: KDD
29	Auke kjennskap til tilbod innan elektronisk kommunikasjonsutstyr og tenester for brukarar med nedsett funksjonsevne og brukarar med særskilde behov - Auke kjennskap til oversikt over tilbod for brukarar med nedsett funksjonsevne og brukarar med særskilde behov, under dette tenesta GARI som gir informasjon om tilgjengelegheitsfunksjonar i mobiltelefonar, nettbrett, appar, smartklokker og smart-TV.- Ansvar: KDD

TILTAK

- 30** **Sørgje for god brukartesting ved utvikling av digitale tenester**
- Sikre at menneske med ulike føresetnader og behov blir tidleg involverte i utvikling av digitale tenester. Å planlegge for tilgjengelegheit og brukarvennlegheit frå prosjektstart, er den beste strategien for å sikre at digitale tenester fungerer godt for alle brukarar.
 - Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement

3.6 Digital dømmekraft

Digital dømmekraft handlar om evne til kritisk refleksjon mellom anna om personvern, informasjonssikkerheit og opphavsrett, og heng saman med kritisk medieforståing. Digital dømmekraft omfattar også evne til samhandling, respekt for andre og etisk refleksjon.

TILTAK

- 31** **Styrke kompetanse og forbetre læringsressursar om personvern og informasjonssikkerheit**
- Forbetre læringsressursane på digidel.no og KS si rådgivingsteneste Digi-hjelpen om personvern og informasjonssikkerheit.
 - Forbetre kompetanse om personvern blant lærarar og skuleleiarar.
 - Utarbeide fleire opplæringsressursar tilrettelagt for ulike målgrupper, innan temaet desinformasjon.
 - Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement og KS
- 32** **Auke kunnskap om personvern og informasjonssikkerheit**
- Jobbe for eit forpliktande samarbeid med elektronikkbransjen og IKT-selskap for å betre kunnskapen om personvern og informasjonssikkerheit i informasjons- og rettleiingsmateriellet deira.
 - Auke deltaking og samarbeid om digital sikkerheit retta mot innbyggjarane bl.a. gjennom NorSIS og sikkerheitsmånaden.
 - Gjere nettvett.no og liknande tenester meir synlege.
 - Ansvar: KDD i samarbeid med relevante departement og KS

3.7 Økonomiske og administrative konsekvensar

Handlingsplanen vil følgjast opp av Kommunal- og distriktsdepartementet som har det overordna ansvaret for koordineringa av IKT-politikken til regjeringa. Gjennomføringa av tiltaka i handlingsplanen føreset eit omfattande tverrsektorielt samarbeid mellom departement, statlege verksemder, kommunesektoren, frivillige organisasjonar og næringslivsaktørar innanfor digitale tenester og produkt.

KDD har ein samarbeidsavtale med KS, interesseorganisasjonen til kommunane, som legg til rette for utvikling av lokale rettleiingstilbod innan digital kompetanse i heile landet.

Økonomiske og administrative konsekvensar knytt til gjennomføringa av tiltaka i handlingsplanen blir dekte innanfor departementets og dei ulike aktørane gjeldande budsjetttrammer.

Tiltak som krev ekstra løyvingar vil bli handtert i den ordinære budsjettprosessen.

Utgjeve av:
Kommunal- og distriktsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Service- og tryggingsorganisasjonen til departementa
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjonar er også tilgjengelige på:
www.regjeringa.no
Publikasjonskode: H-2544 N

Omslagsfoto: GettyImages

Trykk: Service- og tryggingsorganisasjonen til
departementa 06/2023 – opplag 50

